

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNIVERSİTETİNİN ELMI XƏBƏRLƏRİ

AZERBAIJAN STATE UNIVERSITY OF ECONOMICS
SCIENTIFIC REVIEWS

ELMİ, RESENZİYALI, RÜBLÜK/ SCIENTIFIC, REFEREED, QUARTERLY

İl: 1, Cild 1, Oktyabr - Dekabr 2013
Year 1, Volume 1, October - December 2013

ISSN 2306-8426

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNIVERSİTETİNİN ELMI XƏBƏRLƏRİ

Baş redaktor:

prof., i.e.d. Ş.H.HACIYEV

Redaktor:

prof., i.e.d. Ə.İ.Bayramov

Məsul katib:

dos., i.e.n. N.Ö.Hacıyev

Redaksiya heyəti:

prof., i.e.d. M.M.Sadiqov

prof., i.e.d. A.Ş.Şəkərliyev

prof., i.e.d. T.Ə.Hüseynov

prof., i.e.d. Ə.Q.Əlirzayev

prof., i.e.d. Q.N.Manafov

prof., i.e.d. Ə.P.Babayev

prof., i.e.d. M.X.Meybullayev

prof., i.e.d. S.M.Yaqubov

prof., i.e.d. M.A.Əhmədov

prof., i.e.d. S.M.Səbzəliyev

prof., i.e.d. M.X.Həsənlı

prof., i.e.d. F.P.Rəhmanov

i.e.d. Y.A.Kəlbiyev

MÜNDƏRİCAT - CONTENTS

Регулирующая роль и активность государственного сектора в национальной экономике.....С.Ю.Цехла, А.И.Волошин
Azərbaycanda keçid dövrü başa çatdı: reallıqlar və perspektivlər.....
.....Ü.Q.Əliyev
Развитие человеческих ресурсов в свете интеграции мировой экономики.....А.А.Исмаиладзе
Azərbaycan Respublikası və Rusiya Federasiyası arasında xarici ticarət
əlaqələrinin inkişaf xüsusiyyətləri.....S.T.Əsgərova
The impact of some key factors on labour productivity.....Vusal Gasimli
Финансовая составляющая национальной устойчивости в
глобальной экономике.....А.В.Бойко
Həyat səviyyəsinin tədqiqi və qiymətləndirilməsi modelləri sistemi.....
.....M.İ.Məmmədov
Экономические санкции по нераспространению во внешней политике
США: политико-правовой аспектЮ.А. Седляр
Institutional aspects in the mechanism of regulation of youth employment
in Ukraine.....E.A.Polishchuk
Аспекты применения методов финансового и управленческого
экономического анализа в управленческой деятельности.....
.....С.А.Аббасова, А.А.Губадова
Xarici təsirlər nəzərə alınmaqla sənaye müəssisəsinin dinamik modeli....
.....B.M.Qasimov, A.A.Niftiyev, E.R.Şəfizadə
The European gas supply diversification in an economic context.....
.....N.G.Muradkhanli
Müasir şəraitdə regionların sosial-iqtisadi inkişafının təmin edilməsinin
maliyyə mexanizminin tədqiqi.....Y.A.Həkimova
Vençur kapitalı firmalarının strukturu və idarə edilməsi.....R.N.Nəsimova
İnhişarçılıq fəaliyyətinin tənzimlənməsinin regional aspektləri.....
.....G.Ü. Quliyeva
Валютный курс и факторы, влияющие на его формирование в усло-
виях глобализации.....А.Дж.Алиева
Xarici iqtisadi fəaliyyətin valyuta tənzimlənməsinin nəzəri-konseptual
məsələləri.....Ş.E.Əzizov
Azərbaycan Respublikasında özəl bankların məcmu kapitalının minimum
həddi və kreditlər üzrə orta faiz dərəcələrinin inkişaf
dinamikası.....G.Y.Nağıyeva

www.aseu.edu.az

Elmi, Resenziyalı, Rüblük	
İl 1, Cild 1, Oktyabr-Dekabr 2013	
www.aseu.edu.az	ISSN 2306-8426
Nəşr edən təşkilat:	Azərbaycan Dövlət İqtisad Unversiteti
Baş redaktor:	i.e.d., prof. Ş.H.Hacıyev
Redaktor:	i.e.d., prof. Ə.İ.Bayramov
Məsul icraçı:	i.e.n.dos. N.Ö.Hacıyev
Jurnalın adı:	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi Xəbərləri
Jurnalın növü:	Dövri
Dövrülüyü və Dil:	Rüblük, Azərbaycan, İngilis, Rus
Hüquqi ünvanı:	AZ 1001, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Bakı, Tel: (+994 12) 4926817; 4926411 Fax: (+994) 4 92 59 40
Mətbəə:	AZ 1001, Bakı, Azərbaycan Respublikası, İstiqlaliyyət 6, otaq 30, Tel:(+994 12) 4 92 53 37 Fax: (+994) 4 92 65 09
Çap yeri və tarixi:	Bakı, Azərbaycan Respublikası, 16.12.2013

Redaksiya heyəti	
i.e.d., prof. M.M.Sadiqov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. A.Ş.Şəkərəliyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. T.Ə.Hüseynov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. Ə.Q.Əlirzayev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. Q.N.Manafov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. Ə.P.Babayev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. M.X.Meybullayev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. S.M.Yaqubov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. M.A.Əhmədov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. S.M.Səbzəliyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. M.X.Həsənli	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. F.P.Rəhmanov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d.Y.A.Kəlbiyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

RESENZENTLƏR	
i.e.d., prof. M.X.Həsənli	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. F.P.Rəhmanov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d.Y.A.Kəlbiyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. S.M.Yaqubov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. M.A.Əhmədov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. S.M.Səbzəliyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. A.Ş.Şəkərəliyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. Q.N.Manafov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. M.X.Meybullayev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

MÜNDƏRİCAT - CONTENTS	
	səh.
Регулирующая роль и активность государственного сектора в национальной экономике..... С.Ю.Цехла, А.И.Волошин	6-18
Azərbaycanda keçid dövrü başa çatdı: reallıqlar və perspektivlər..... Ü.Q. Əliyev	19-31
Развитие человеческих ресурсов в свете интеграции мировой экономики..... А.А. Исмаилзаде	32-39
Azərbaycan Respublikası və Rusiya Federasiyası arasında xarici ticarət əlaqələrinin inkişaf xüsusiyyətləri.....S.T.Əsgərova	40-48
The impact of some key factors on labour productivity..... Vusal Gasimli	49-58
Финансовая составляющая национальной устойчивости в глобальной экономике.....А.В.Бойко	59-69
Нəyat səviyyəsinin tədqiqi və qiymətləndirilməsi modelləri sistemi..... M.İ.Məmmədov	70-80
Экономические санкции по нераспространению во внешней политике США: политико-правовой аспектЮ.А. Седляр	81-92
Institutional aspects in the mechanism of regulation of youth employment in Ukraine..... Е.А.Polishchuk	93-100
Аспекты применения методов финансового и управленческого экономического анализа в управленческой деятельности..... С.А.Аббасова, А.А.Губадова	101-111
Xarici təsirlər nəzərə alınmaqla sənaye müəssisəsinin dinamik modeli.... B.M.Qasımov, A.A.Niftiyev, E.R.Şəfizadə	112-120
The European gas supply diversification in an economic context... N.G.Muradkhanli	121-130
Müasir şəraitdə regionların sosial-iqtisadi inkişafının təmin edilməsinin maliyyə mexanizminin tədqiqi.....Y.A.Həkimova	131-141
Vençur kapitalı firmalarının strukturu və idarə edilməsi.....R.N.Nəsibova	142-151
İnhisarçılıq fəaliyyətinin tənzimlənməsinin regional aspektləri.....G.Ü. Quliyeva	152-162
Валютный курс и факторы, влияющие на его формирование в условиях глобализации.....А.Дж.Алиева	163-170
Xarici iqtisadi fəaliyyətin valyuta tənzimlənməsinin nəzəri-konseptual məsələləri.....Ş.E.Əzizov	171-177
Azərbaycan Respublikasında özəl bankların məcmu kapitalının minimum həddi və kreditlər üzrə orta faiz dərəcələrinin inkişaf dinamikası..... G.Y.Nağıyeva	178-185

Scientific, Refereed, Quarterly	
Azerbaijan State University of Economics	
Year 1, Volume 1, October - December 2013	
www.aseu.az	ISSN 2306-8426
Publisher:	Azerbaijan State University of Economics
Editor-in-chief:	prof., Dr. Sh.H.Hajiyev
Editor:	prof., Dr. A.I.Bayramov
Managing Editor:	associate prof., PhD, N.U.Hajiyev
Title Juornal:	Scientific Reviews in Azerbaijan State University of Economics
Type of Journal:	Periodical
Time Period and Language:	Quarterly, Azerbaijani, English Russian
Directorial Address:	AZ 1001, Baku, Azerbaijan Republic, Istiglaliyyat st. 6, room 414, Tel:(+994 12) 4926817; 4926411 Fax: (+994) 4 92 59 40
Printing House:	AZ 1001, Baku, Azerbaijan Republic, Istiglaliyyat st. 6, room 30, Tel:(+994 12) 4 92 53 37 Fax: (+994) 4 92 65 09
Place and Date of Print:	Baku, Azerbaijan Republic, 16.12.2013

Editorial Board	
prof., Dr. M.M.Sadigov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. A.Sh.Shakaraliyev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. T.A.Huseynov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. A.G.Alirzayev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. G.N.Manafov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. A.P. Babayev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. M.Kh.Meybullayev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. S.M.Yagubov	Azerbaijan State University of Economics
prof.,Dr. M.A.Ahmadov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. S.M.Sabzaliyev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. M.Kh.Hasanli	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. F.P.Rahmanov	Azerbaijan State University of Economics
Dr.Y.A.Kalbiyev	Azerbaijan State University of Economics
Referees of This Issue	
prof., Dr. M.Kh.Hasanli	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. F.P.Rahmanov	Azerbaijan State University of Economics
Dr.Y.A.Kalbiyev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. S.M.Yagubov	Azerbaijan State University of Economics
prof.,Dr. M.A.Ahmadov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. S.M.Sabzaliyev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. A.Sh.Shakaraliyev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. G.N.Manafov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. M.Kh.Meybullayev	Azerbaijan State University of Economics

MİLLİ İQTİSADİYYATDA DÖVLƏT SEKTÖRÜNÜN TƏNZİMLƏYİCİ ROLU VƏ FƏALLIĞI

S.Y. Sexla

i.e.d., professor

A.İ. Voloşin

b/m., V.I.Vernadski adına Tavriya Milli Universiteti

e-mail: alexvl77@mail.ru

Mobil tel. 8 050 1336183

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 11 oktyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 2 dekabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 11 October 2013; accepted 2 December 2013; published online 10 December 2013

Xülasə

Məqalədə milli iqtisadiyyatı tənzimləmə prosesində dövlət sektorunun rolu və fəallığı nəzərdən keçilir. Dövlət sektoruna həsr edilmiş işlərin araşdırılması milli iqtisadiyyatda tənzimləyici roluna əsas yanaşmaları seçib göstərməyə imkan vermişdir. Dövlət sektorunun ziddiyyətlərinin əsasları müəyyən edilmiş, onun milli iqtisadiyyatda tənzimləyici rolu əsaslandırılmışdır. Tənzimləmə subyektlərinə tətbiq edilmiş müxtəlif yönəldilmiş vektorların ölçülməsinin riyazi metodunun köməyi ilə milli iqtisadiyyatın inkişafına təsir edən tənzimləyici qüvvələrin fəallığının vector-qrafik modeli göstərilmişdir. Bu modeldə ölkənin iqtisadi inkişafına təsir edən əsas qüvvələr, yəni monopoliyaların fəaliyyəti, xarici subyektlər, ictimai təsir, azad bazar subyektləri və iqtisadiyyatın tənzimlənməsi prosesində dövlət sektoru təqdim edilmişdir. Ümumi iqtisadi inkişaf vektoruna tənzimləyici qüvvələrin mənfi təsiri, həmçinin də dövlət sektorunun milli iqtisadiyyatı tənzimləmə subyektlərinin fəaliyyətinə müsbət təsir göstərmək imkanları nəzərdən keçirilmişdir. Tənzimləyici sistemin tarazlıqdan çıxma cəhdləri zonası təyin edilmişdir. Milli iqtisadiyyatın tənzim edilməsində dövlət sektorunun fəallığı əsaslandırılmışdır.

Açar sözlər: tənzimləmə, milli iqtisadiyyat, dövlət sektoru, inkişaf sektoru, fəallıq modeli.

JEL Classification Codes: R38

AZƏRBAYCANDA KEÇİD DÖVRÜ BAŞA ÇATDI: REALLIQLAR VƏ PERSPEKTİVLƏR

Ü.Q.Əliyev

i.e. d., prof.ADIU

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 1 oktyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 25 noyabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 1 October 2013; accepted 25 November 2013; published online 10 December 2013

Xülasə

Müstəqillik illərinin ilkin mərhələlərində qarşıda duran mühüm vəzifə inzibati-amirlik iqtisadi münasibətlərinin bazar iqtisadi münasibətləri sisteminə transformasiyasıdır. İctimai-iqtisadi həyatın bütün sahələrində bazar dəyişikliklərinin həyata keçirilməsi birdəfəlik akt deyil, müəyyən zaman tələb edən prosesdir. Bazar dəyişiklikləri keçid dövründə həyata keçirilir. Keçid dövrü bazar iqtisadiyyatının əsaslarının yaradılması ilə ictimai-iqtisadi həyatın bütün sahələrində köklü islahatların aparılması ilə səciyyələnir. Dövlət mülkiyyəti özəlləşdirmə yolu ilə xüsusi mülkiyyətə transformasiya olunur. Dövlət və özəl mülkiyyətin optimal nisbəti formalaşdırılır. İqtisadiyyatda liberallaşdırma tədbirləri həyata keçirilir. Azərbaycan dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya edərək onun bərabərhüquqlu üzvünə çevrilir. Bütün bu və digər islahatların həyata keçirilməsi nəticəsində Azərbaycanda keçid dövrü müvəffəqiyyətlə başa çatdırılmışdır. Artıq Azərbaycanda bazar iqtisadiyyatı tam bərqərar olmuşdur. Bazar iqtisadiyyatı yeni keyfiyyət halında inkişaf etdirilir. Təqdim olunan məqalə sadalanan problemin bu və ya digər formada şərhinə həsr olunmuşdur.

Açar sözlər: keçid iqtisadiyyatı, milli iqtisadiyyat, bazar münasibətlərinə transformasiya, dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya, dinamik inkişaf.

JEL Classification Codes: P20

DÜNYA İQTİSADİYYATININ İNTEQRASIYASI VƏ İNSAN RESURLARININ İNKİŞAF PERSPEKTİVLƏRİ

Ə.A. İsmayılzadə

i.e.n., ADİU

e-mail: aliaga_@mail.ru

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 20 sentyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 29 noyabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 20 September 2013; accepted 29 November 2013; published online 10 Desember 2013

Xülasə

XX əsrin ikinci yarısında dünya iqtisadiyyatı inkişafının əsas tendensiyası onun artan inteqrasiyası olmuşdur. Bu proseslərə cəlb olunan ölkələrin sayı daima artmaqdadır. Məqalədə qeyd olunan proseslərin inkişafının əsas tendensiyaları və insan resurslarının onlarda artan rolu təhlil edilib. İqtisadi inkişafın artan qloballaşması insan resurslarının qloballaşmasını sürətləndirirdi. İqtisadi tədqiqatlar göstərir ki, heç bir ölkə dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya olmadan inkişaf edə bilməz. İqtisadi əlaqələrin inteqrasiyasının qloballaşmasında xarici iqtisadi əlaqələr katalizator rolunu oynayır, onun progressiv strukturunu yaradır və səmərəli fəaliyyətini təmin edir. İqtisadi inteqrasiyanın qloballaşmasında xarici iqtisadi əlaqələr xüsusi rol oynayır, onlar milli sərhədlərin dağıdılmasına və bütöv bir ümumdünya bazarının yaradılmasına aparır. Ümumdünya təsərrüfat münasibətlərinin bugünkü inkişafına yüksək dinamizm, liberallaşma, bütün fəaliyyət formalarına və növlərinə geniş diversifikasiya məxsusdur. Məqalədə uzunmüddətli beynəlxalq iqtisadi tendensiyaların insan resurslarının inkişafına təsirləri araşdırılıb, qeyd olunub ki, inteqrasiya proseslərində, ölkələrin beynəlxalq əmək bölgüsündə və beynəlxalq təşkilatlara üzvlükdə bu və ya digər ölkənin iştirakının dərinləşməsi amillərindən biri kimi qiymətləndirilə bilər.

Açar sözlər: inteqrasiya, qloballaşma, insan resursları, ixrac, meyllər.

JEL Classification Codes: O15

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VƏ RUSİYA FEDERASİYASI ARASINDA XARİCİ TİCARƏT ƏLAQƏLƏRİNİN İNKİŞAF XÜSUSİYYƏTLƏRİ

S.T.Əsgərova

dos. i.e.n. ADİU

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 2 oktyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 29 noyabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 2 October 2013; accepted 29 November 2013; published online 10 December 2013

Xülasə

Tədqiqatın əsas məqsədi – Azərbaycan Respublikası ilə Rusiya Federasiyası arasında xarici ticarət əlaqələrinin hazırkı inkişaf xüsusiyyətlərini öyrənməkdən ibarətdir. Tədqiqat işi – sistemli təhlil və məntiqi ümumiləşdirmə kimi tədqiqat üsulları əsasında yerinə yetirilmişdir. Tədqiqatın nəticəsi olaraq Azərbaycanın idxal əməliyyatlarında Rusiyadan idxal edilən məhsulların həcmnin bütün digər ölkələrdən üstün olmaqla Rusiyanın əsas tərəfdaş mövqeyini göstərilir. İxrac əməliyyatlarında qeyri-neft sektoru məhsullarının, xüsusilə də Azərbaycan üçün strateji əhəmiyyətə malik aqrar sektorun məhsullarının ixracında Rusiya əsas tərəfdaş ölkə mövqeyini qorumaqdadır. Regionda geosiyasi və geo-iqtisadi durumun yeni reallıqlarının formalaşması baxımından, iki ölkə arasında dövlətin fəaliyyətinin iqtisadiyyat, təhlükəsizlik, humanitar sfera, Xəzərlə bağlı danışıqlar və bir sıra digər istiqamətləri üzrə mövqelərin qarşılıqlı yaxınlaşması prosesi baş verməkdədir. Tədqiqatın məhdudiyyətləri: daha geniş statistik informasiya tələb etməsindədir. Tədqiqatın elmi yeniliyi və orijinallığı: əhalinin həyat səviyyəsinin idarə edilməsində riyazi instrumentarilərdən istifadə olunması, sistemli yanaşmanın zəruriliyinin əsaslandırılmasından ibarətdir. Tədqiqatın elmi yeniliyi və orijinallığı: iki ölkə başçıları səviyyəsində qarşılıqlı pozitiv münasibətlərin mövcudluğu ikitərəfli münasibətlərin inkişafını şərtləndirən ən vacib faktorlardan biri kimi çıxış edir ki, bu da şəxsi müasibətlər formatında Azərbaycan və Rusiya münasibətlərinin bütün spektri üzrə olduqca mürəkkəb və gərgin müzakirələr doğura biləcək problemləri uğurla həll etməyə imkan verir.

Açar sözlər: idxal, ixrac, xarici-iqtisadi əlaqələr, ticarət, əməkdaşlıq, mal dövriyyəsi.

JEL Classification Codes: F21, F59

ƏMƏK MƏHSULDARLIĞINA BƏZİ ƏSAS FAKTORLARIN TƏSİRİ

Vüsal Qasımlı

dosent, i.ü.f.d., Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Strateji Araşdırmalar
Mərkəzinin şöbə müdiri
Mobil tel:(+994 50)3328466
e-mail:Vusal.Gasimli@sam.gov.az

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 10 sentyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 28 noyabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 10 September 2013; accepted 28 Noyabr 2013; published online 10 December 2013

Xülasə

Bu məqalədə R&D xərcləri, dövlətin təhsil xərcləri və həmkarlar ittifaqlarının fəaliyyətinin əmək məhsuldarlığına olan təsiri qiymətləndirilib. Avropa İttifaqının 15 ölkəsinin göstəriciləri əsas götürülərək və panel dəyişənləri ekonometrik modelindən istifadə olunaraq hesablamalar aparılmışdır. Model göstərmişdir ki, R&D və dövlətin təhsil xərcləri əmək məhsuldarlığına müsbət, həmkarlar ittifaqlarının fəaliyyəti isə mənfi təsir göstərir.

Açar sözlər: modernizasiya, R & D, dövlətin təhsil xərcləri, həmkarlar ittifaqlarının fəaliyyəti, əmək məhsuldarlığı

JEL Classification Codes: J24

QLOBAL İQTİSADİYYATDA MALİYYƏ MİLLİ DAYANIQLIĞIN TƏRKİB HİSSƏSİ KİMİ

A.B. Boyko

i.e.n., doktorant, Ukrayna MEA İqtisadiyyat və proqnozlaşdırma İnstitutu

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 2 sentyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 18 noyabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 2 September 2013; accepted 18 Noyabr 2013; published online 10 December 2013

Xülasə

Qlobal və milli aspektlərin qarşılıqlı təsiri qlobal dünyada milli iqtisadiyyatların maliyyə dayanıqlığının təhlilinə və qiymətləndirilməsinə elmi yanaşmaların əsaslandırılması tələb edir. Nəzəri ümumiləşdirmə, təhlil və sintez metodlarından istifadə edərək məqalədə “dayanıqlılıq” və “stabilitet” kateqoriyaları arasındakı fərqlilik əsaslandırılır, həmçinin də “maliyyə dayanıqlığı” kateqoriyasının tərfi verilir. Milli dayanıqlılığın maliyyə komponentinin qiymətləndirilməsi üçün ölkənin rəsmi qızıl-valyuta ehtiyatlarının kafilik kriterisindən istifadə etmək təklif edilmişdir. Təklif edilən yanaşmalardan istifadə edərək Ukrayna iqtisadiyyatının maliyyə dayanıqlığı sahəsində başlıca problemləri müəyyən edilmişdir. Ukraynanın əsas ticarət tərəfdaşları və iqtisadiyyatının investor ölkələrinin əlverişsiz maliyyə vəziyyətinə əsaslanaraq, onun təmin edilməsi üçün mövcud olan potensial təhlükələr aşkar edilmişdir. Məqalədə milli maliyyə müstəqilliyi strategiyasının işlənilməsi zərurəti, o cümlədən dolların və amerikalı veksellərinin payının qızılın xeyrinə azaldılması yolu ilə ölkənin qızıl-valyuta ehtiyatlarının diversifikasiyası yanaşmasını istifadə edərək əsaslandırılır. Bu, qabaqcıl dünya iqtisadiyyatlarının qeyri-müəyyənliyi və valyuta müharibələrinin aktual riskləri ilə bağlı riskləri minimuma endirməyə imkan verəcək. Yaranmış situasiyanı nəzərə alaraq, özünün investisiyalaşdırma resurslarının cəlb edilmə mexanizmini hərəkətə gətirmək lazımdır. Bu mexanizm dünya maliyyə bazarlarında konyunktur dəyişmə prosesində milli dayanıqlılığın komponenti kimi, maliyyə dayanıqlılığının formalaşdırılmasına elmi yanaşmaların inkişafına töhfədir, həmçinin Mərkəzi Bankın və Hökumətin siyasətinin təkmilləşdirilməsi üçün tövsiyələr keyfiyyətində praktik dəyər kəsb edir.

Açar sözlər: milli dayanıqlılıq, qlobal iqtisadiyyat, qızıl-valyuta ehtiyatları, xarici borc

JEL Classification Codes: F51, G01

HƏYAT SƏVIYYƏSİNİN TƏDQIQI VƏ QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ MODELLƏRİ SİSTEMİ

M.İ.Məmmədov

dos., i.e.n. ADİU

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 29 avqust 2013; Çapa qəbul edilmişdir 26 sentyabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 29 August 2013; accepted 26 September 2013; published online 10 Desember 2013

Xülasə

Tədqiqatın əsas məqsədi: həyat səviyyəsinin tədqiqi və qiymətləndirilməsinin riyazi instrumentariləri olaraq onun iqtisadi artımla əlaqə modelini, yoxsulluq həddini müəyyən etmək üçün minimum istehlak büdcəsinin hesablanması model qoyuluşunu vermək, qurulmuş ekonometrik modellər üzrə əhali istehlakının əsas makroiqtisadi göstəricilərini proqnozlaşdırmaqdan ibarətdir. Tədqiqatın nəticəsi olaraq nəzəri və praktik əhəmiyyətə malik modellər sistemi qurulmuş və onların əsasında 2013-2015-ci illər üzrə həyat səviyyəsini əks edən əsas makroiqtisadi göstəricilər hesablanmışdır. Tədqiqat işi – sistemli təhlil, məntiqi ümumiləşdirmə, riyazi modelləşdirmə kimi tədqiqat üsulları əsasında yerinə yetirilmişdir. Tədqiqatın məhdudiyyətləri: daha geniş statistik informasiya tələb etməsidir. Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi: əhalinin həyat səviyyəsinin ÜDM və milli gəlir kimi əsas makroiqtisadi göstəricilərin artım tempindən asılılığının göstərilməsindədir. Məqalədə bu asılılıqları əks edən iqtisadi - riyazi modellər verilmişdir. Yoxsulluq həddini müəyyən etmək üçün riyazi instrumentari olaraq minimum istehlak büdcəsinin hesablanması model qoyuluşu və ondan istifadə metodikası verilmişdir.

Açar sözlər: həyat səviyyəsi, sistemli təhlil, riyazi model, minimum istehlak büdcəsi, yaşayış minimumu.

JEL Classification Codes: B23

ABŞ XARİCİ SİYASƏTİNDƏ YAYILMAMYA GÖRƏ İQTİSADI SANKSIYALAR: SİYASİ-HÜQUQ ASPEKTİ

Y.A.Sedlyar

s.e.n. dos., doktorant, T.Şevçenko adına Kiyev Milli Universiteti

e-mail: juliasedlyar@gmail.com

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 2 oktyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 29 noyabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 2 October 2013; accepted 29 November 2013; published online 10 December 2013

Xülasə

İqtisadi sanksiyaların geniş istifadəsi müasir Amerika xarici siyasətinin böyük paradoksunu formalaşdırır. Sanksiyaları çox vaxt tənqid edir, hətta lağa qoyurlar. Tez-tez biz “iqtisadi sanksiyalar işləmir” deyə eşidirik. Eyni zamanda soyuq müharibə qurtardıqdan sonra ABŞ milli maraqlarının müdafiəsi keyfiyyətində onlar görünməmiş populyarlıq qazanmışdır. Amerika diplomatiyasında yayılmamya görə iqtisadi sanksiyaların tətbiqi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Məqalədə ikiqütblü dövrdə və müasir dünya siyasətində yayılmamya görə iqtisadi sanksiyalardan istifadənin spesifikasiyası, onların normativ-hüquq bazası təhlil edilir. Tədqiqat ABŞ sənəd bazasının öyrənilməsi və analitik ümumiləşdirmə əsasında yerinə yetirilmişdir. Yayılmamaya görə iqtisadi sanksiyaların tədqiqinin diplomatik təcrübəsinin nəzərdən keçirilməsi beynəlxalq münasibətlərin sistem təhlil metoduna müraciət etməni şərtləndirmişdir. İşin praktik əhəmiyyəti beynəlxalq münasibətlər, beynəlxalq hüquq, ABŞ xarici siyasəti sahəsində elmi tədqiqatlarla məşğul olan, beynəlxalq təşkilatlarda, diplomatik korpusda işləyən mütəxəssislərin nəzəri və praktik biliklərinin zənginləşdirilməsindədir. Tədqiqatın orjinallığı və elmi yeniliyi yayılmamaya görə iqtisadi sanksiyaların tətbiqi üzrə ABŞ əsas sənədlərinin, onların konsepsiyalarının sistemləşdirilməsindən ibarətdir.

Açar sözlər: iqtisadi sanksiyalar, yayılmamaya görə sanksiyalar, ABŞ xarici siyasəti, iqtisadi sanksiyalar üzrə qanunvericilik bazası, kütləvi qırğın silahları
экономическим санкциям, оружие массового уничтожения.

JEL Classification Codes: F51; F52

UKRAYNADA GƏNCLƏRİN MƏŞĞULLUĞUNUN TƏNZİMLƏNMƏ MEXANİZMİNDƏ İNSTİTUSİONAL ASPEKTLƏR

Y.A.Polişuk

dos., V.İ.Vernadski adına Tavriya Milli Universiteti

Tel.: 067-98-98-177

E-mail: pea.znu@mail.ru

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 11 oktyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 25 noyabr;
online-da çap edilmişdir 10 Dekabr 2013

Received 11 October 2013; accepted 25 November 2013; published online 10 December 2013

Xülasə

Məqalədə Ukraynada bazarın gənclər seqmentinin məşğulluğunun tənzimlənmə mexanizmində institusional dəyişikliklərin təkmilləşdirilməsinin əsas istiqamətləri göstərilmişdir. Müəyyən edilmişdir ki, gənclər əmək potensialının əsasıdır, onun sosial-iqtisadi inkişafında vacib rol oynayır, əmək resurslarının fasiləsiz yenilənməsini təmin edir. Tədqiqat nəticəsində aşkar edilmişdir ki, əmək bazarında gənclər seqmentinin tənzimlənməsi institusional yanaşma nöqtəyi-nəzərindən nəzərdən keçirilir ki, bu da klassik və neoklassik yanaşmadan fərqli olaraq, əmək bazarının tarazlıq vəziyyətinə meylini təmin edir. Tədqiqat nəticəsində gənclərin məşğulluğunun tənzimlənmə mexanizminin struktur-məntiqi sxemi təklif edilmişdir ki, bu da üç əsas istiqamətdən ibarətdir: peşə istiqamətləndirilməsinin aparılması üçün şəraitin yaradılması və gənclərin təhsil almaları üçün bərabər imkanların təqdim edilməsi; gənclərin məşğulluğunun genişləndirilməsində müəssisələrin iqtisadi maraqlılığının və yeni iş yerlərinin yaradılması; sahibkarlığın (kiçik və orta) və özünü məşğulluğun inkişafı üçün iqtisadi şəraitin yaradılması. Bu cür mexanizmin tətbiq edilməsi ən yaxın perspektivdə Ukrayna gənclərinin rəqabət qabiliyyətliyini, məşğulluq və işədüzəltmə səviyyəsini yüksəltməyə imkan verəcəkdir.

Açar sözlər: gənclər, tənzimləmə mexanizmi, məşğulluq, institusional aspektlər, işədüzəltmə

JEL Classification Codes: E24

İDARƏETMƏ FƏALİYYƏTİNDƏ MALİYYƏ VƏ İDARƏETMƏ İQTİSADI TƏHLİL METODLARININ TƏTBİQİ ASPEKTLƏRİ

C.A.Abbasova

dosent, i.e.n., ADİU

A.A.Qubadova

baş müəll., i.e.n., ADİU

e-mail: sevinj.abbasova@yandex.ru

tel: (+99412)5644039

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 20 sentyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 30 oktyabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 20 September 2013; accepted 30 October 2013; published online 10 December 2013

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi: iqtisadi təhlilin nəzəriyyə və praktikasında mövcud olan elmi və onun aləti sayılan kəmiyyət üsullarının tədqiqi və idarəetmə qərarlarının səmərəliliyinin əsaslandırılması üçün riyazi-iqtisadi və determinləşmiş metodlardan daha geniş istifadə olunması üzrə təklif və tövsiyələrin işlənilib hazırlanmasıdır. Tədqiqatın metodologiyası: sistemli yanaşma, detallaşdırma, ümumiləşdirmə, müqayisə, analitik qruplaşdırmalar, induksiya və deduksiya, maliyyə və idarəetmə təhlilinin göstəricilər sistemindən istifadə olunmasıdır. Tədqiqatın nəticələri: biznesdə qısa və uzunmüddətli idarəetmə qərarlarının qəbul edilməsinin, gələcək maliyyə nəticələrinin proqnozlaşdırılmasının aləti olan maliyyə və idarəetmə təhlilinin kəmiyyət üsullarının təşkilatlarda geniş tətbiqinin zəruriliyinin əsaslandırılmasıdır. Tədqiqatın elmi yeniliyi ölkədə milli uçot və təhlil sisteminin təkmilləşdirməsi, maliyyə (mühasibat) hesabatlarının analitikliyinin və qəbul edilən idarəetmə qərarlarının səmərəliliyinin artmasına dair orijinal tövsiyələrin işlənilib hazırlanmasından ibarətdir. Tədqiqatın praktik əhəmiyyəti: irəli sürülən təkliflərin ölkənin kommertiya təşkilatlarında beynəlxalq standartlara cavab verən maliyyə və idarəetmə uçotu və təhlilinin xüsusi nəzəri-praktik bazasının formalaşmasına, qəbul edilən idarəetmə qərarlarının keyfiyyətinin artmasına imkan verməsindədir.

Açar sözlər: iqtisadi təhlilin kəmiyyət üsulları, determinləşmiş metodlar, stoxastik metodlar, maliyyə təhlilinin modelləri, amilli təhlil.

JEL Classification Codes: C02

XARİCİ TƏSİRLƏR NƏZƏRƏ ALINMAQLA SƏNAYE MÜƏSSİSƏSİNİN DİNAMİK MODELİ

B.M.Qasimov

ADIU, “İnformatika” kafedrası, baş müəllim

E-mail: bayram.qasimov@mail.ru

iş telefonu: 5415693, mobil: 055 7922396

A.A.Niftiyev

BDU, Tətbiqi riyaziyyat Elmi-Tədqiqat İnstitutu, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru,

“İqtisadi sistemlərin riyazi modelləşdirilməsi” şöbəsinin müdiri,

E-mail: aniftiyev@yahoo.com

iş telefonu: 539-15-95, mobil: 055 3904914

E.R.Şəfizadə

BDU, Tətbiqi riyaziyyat Elmi-Tədqiqat İnstitutu, iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, “İqtisadi sistemlərin riyazi modelləşdirilməsi” şöbəsində kiçik elmi işçi,

E-mail: elnure_sh@mail.ru

iş telefonu: 539-15-95, mobil: 050 6717900

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 27 sentyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 29 noyabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 27 September 2013; accepted 29 November 2013; published online 10 Desember 2013

Xülasə

Tədqiqatın əsas məqsədi sənaye müəssisələrində əsas fondların müxtəlif iqtisadi parametrlərdən asılı dinamikasının öyrənilməsi və optimal rejimin təyininə ibarətdir. Belə ki, əsas fondların başlanğıc qiymətini və kənar investisiyaları elə seçmək lazımdır ki, verilmiş son anda əsas fondların həcmi qeyd olunmuş hər hansı ədədə yaxın olsun. Tədqiqat işi baxılan məsələnin özündə delta funksiya saxlayan və qeyri-müəyyənliklərlə bağlı olan diferensial tənliklər üçün qoyulmuş optimal idarəetmə məsələsinin həll edilməsindən ibarətdir. Tədqiqatın nəticəsi olaraq baxılan iqtisadi məsələdə optimal planı xarakterizə edən şərtlər alınır. Bu şərtlər müxtəlif hallarda təhlil olunur. Tədqiqatın məhdudiyyətləri: daha geniş praktik informasiya tələb etməsidir. Tədqiqatın praktik əhəmiyyəti: alınan nəticələrin müxtəlif hallarda optimal planın tapılmasına və qeyri-müəyyənlik faktorlarının həllə təsirinin araşdırılmasına imkan verməsindədir.

Açar sözlər: müəssisə iqtisadiyyatı, əsas fondlar və investisiyalar, optimal idarəetmə, qeyri-səlis ədədlər, Dirak funksiyası

AVROPANIN QAZ TƏMİNATININ DİVERSİFİKASIYASI İQTİSADI KONTEKSTDƏ

N.G.Muradxanlı

dokturan, Xəzər Universiteti

mobil tel.: (+994 50) 636 83 77

e-mail: Nigar.muradkhanli@gmail.com

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 20 sentyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 30 oktyabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 20 September 2013; accepted 30 October 2013; published online 10 December 2013

Xülasə

Tədqiqatın əsas məqsədi – Avropanın artan qaz tələbatını ödəmək məqsədilə ənənəvi qaz təchizatı və qeyri-ənənəvi qaz hasilatının iqtisadi təhlilinin müqayisəli qiymətləndirilməsi və onlardan hansının artım məqsədi daşıyan təminatın diversifikasiyasında daha əhəmiyyətli olduğunu araşdırmaqdır. Tədqiqat işi empirik təcrübəyə əsaslanan kəmiyyət və keyfiyyət məzmunlu sistemli təhlil üsulları əsasında yerinə yetirilmişdir. Tədqiqatın nəticələri: Qeyri-ənənəvi üsulla hasil olunan şist qaz ənənəvi üsulla hasil olunan qazın müvafiq nəqli ilə müqayisədə iqtisadi baxımdan əlverişsizdir. Belə ki, şist qazın hasilatı, iqtisadi baxımdan baha başa gəlir. Eyni zamanda onun hasilatı üçün müəyyən məhdudiyyətlər də mövcuddur, buna ekoloji amillər əyani sübut ola bilər. Avropada şist qaz yataqlarının özünəməxsus xüsusiyyətləri onun inkişaf perspektivlərinə dair şübhə doğurur. Avropanın qaz təminatının diversifikasiyası üçün müxtəlif imkanların içində hazırda ən əlverişli mövqe Xəzər regionundan nəqlə məxsusdur. Avropa artan qaz tələbatının ödənilməsi məqsədilə Xəzər regionu ilə qaz nəqli sahəsində əməkdaşlığını genişləndirməlidir. Tədqiqatın məhdudiyyətləri – Avropanın şist qaz yataqlarının geniş tədqiqə ehtiyacı olduğu halda, onun digər qaz təminatı imkanları ilə müqayisədə qiymətləndirilməsi nisbi xarakter daşıya bilməsidir. Tədqiqatın praktik əhəmiyyəti – Avropanın artan qaz tələbatını ödəmək məqsədilə müxtəlif imkanları nəzərdən keçirərkən, onların hansının iqtisadi baxımdan daha səmərəli olmasının müəyyən edilməsindədir. Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, Avropanın qaz təminatının artımına yönəldilmiş diversifikasiya məqsədli ənənəvi qaz nəqli təchizatçısı kimi hazırda daha aktual olan Xəzər regionu, qeyri-ənənəvi qaz təminatı məqsədilə isə şist qaz hasilatı ümumilikdə deyil, məhz Avropanın müvafiq faktorları nəzərə alınmaqla tədqiq edilmişdir.

Açar sözlər: enerji, şist qaz, qeyri-ənənəvi qaz, təbii maye qaz, diversifikasiya

JEL Classification Codes: L95

MÜASİR ŞƏRAİTDƏ REGIONLARIN SOSIAL-İQTİSADI İNKİŞAFININ TƏMİN EDİLMƏSİNİN MALİYYƏ MEXANİZMİNİN TƏDQIQI

Y.A.Həkimova

dissertant, ADİU

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 30 sentyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 14 noyabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 30 September 2013; accepted 14 Noyabr 2013; published online 10 December 2013

Xülasə

Tədqiqat işində əsas məqsəd müasir şəraitdə regionların sosial-iqtisadi inkişafının təmin edilməsinin maliyyə mexanizminin nəzəri və praktik aspektlərini dünya təcrübəsi əsasında öyənəməkdən ibarətdir. Tədqiqatın nəticəsi olaraq nəzəri və praktik əhəmiyyətə malik maliyyə mexanizmləri inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrin, eləcə də keçid iqtisadiyyatı ölkələrinin təcrübəsi əsasında analitik ümumiləşdirilmişdir. Tədqiqat işi – sistemli təhlil və məntiqi ümumiləşdirmə kimi tədqiqat üsulları əsasında yerinə yetirilmişdir. Tədqiqatın məhdudiyyətləri: bazar iqtisadiyyatının bugünkü tələblərinə cavab verən daha geniş nəzəri və praktik məlumat tələb etməsindədir. Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, bazar münasibətlərinə əsaslanan iqtisadi sistemdə maliyyənin rolu və əhəmiyyətinin artdığı bir şəraitdə regionların sosial-iqtisadi inkişafının təmin edilməsində maliyyə mexanizminin işlənilməsi istiqamətində təklif və tövsiyələr verilmişdir. Bunlar da regional sosial-iqtisadi inkişafın təmin olunmasında istifadə edilə bilər.

Açar sözlər: regional siyasət, regional inkişaf, maliyyə mexanizmi, iqtisadi sistem, maliyyə resursları.

JEL Classification Codes: R11; R12; R13

VENÇUR KAPİTALI FİRMALARININ STRUKTURU VƏ İDARƏ EDİLMƏSİ

R.N.Nəsibova

doktorant, ADİU

Email:roya.nasi@yahoo.com

Mob: (+994 55) 278 13 88

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 27 sentyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 14 noyabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 27 September 2013; accepted 14 November 2013; published online 10 December 2013

Xülasə

Tədqiqatın əsas məqsədi yüksək gəlir və risk şəraitində biznesin ilkin mərhələsinə yatırılmaqla millətin innovativ bacarığının inkişafına təkan verən mühüm amil kimi vençur kapitalı-vençur firmalarının strukturu və idarə edilməsi yollarının müəyyənləşdirilməsindən ibarətdir. Tədqiqatın nəticəsi kimi hər bir inkişaf etmiş ölkədə vençur sənayesinin iqtisadi siyasətin prioritetlərindən hesab olunmaqla iqtisadi inkişafın mühüm faktoru kimi qəbul edilmasını göstərmək olar. Bu baxımdan da tədqiqat işində dünya təcrübəsi əsasında sistemli təhlil, məntiqi ümumiləşdirmə metodları ilə vençur kapitalı əsaslı biznes müəssisələrinin strukturu və idarə edilməsi yolları araşdırılır. Tədqiqatın elmi yeniliyi Azərbaycanda kiçik və orta sahibkarlığın ən perspektivli növü olan vençur sahibkarlığının inkişafına dəstək baxımından, VK firmalarının strukturu və idarə edilməsi, o cümlədən inzi-bati simaların bu istiqamətdə fəaliyyət istiqamətlərinin təhlilidir.

Açar sözlər: vençur kapitalı firması, VF-də menecment, VF-nin strukturu.

JEL Classification Codes: G24

İNHİSARÇILIQ FƏALİYYƏTİNİN TƏNZİMLƏNMƏSİNİN REGIONAL ASPEKTLƏRİ

G.Ü. Quliyeva
dissertant, ADİU

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 25 sentyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 12 noyabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 25 September 2013; accepted 12 November 2013; published online 10 December 2013

Xülasə

İqtisadiyyatın davamlı inkişaf tipinə keçid dövlətdən ilk növbədə inhisarçılıq fəaliyyətinin tənzimlənməsinin regional aspektlərini nəzərə alaraq antiinhisar qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsini və optimal rəqabət mühitinin formalaşdırılmasını tələb edir. Bu vəzifələrin təmini və antiinhisar siyasətinin reallaşdırılması istiqamətində nəzəri-praktik yanaşmaların, həmçinin dövlətin rolunun təyin edilməsi zərurətə çevrilir ki, bu da verilən məqalənin tədqiqat obyektini təşkil edir.

Açar sözlər: inhisarçılıq fəaliyyəti, effektiv rəqabət mühiti, regional aspekt, dövlət mexanizmi, tənzimlənmə

JEL Classification Codes: D42

QLOBALLAŞMA ŞƏRAİTİNDƏ VALYUTA MƏZƏNNƏSİ VƏ ONUN FORMALAŞMASINA TƏSİR EDƏN AMİLLƏR

A.C.Əliyeva

dissertant, ADİU

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 27 sentyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 22 noyabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 27 September 2013; accepted 22 November 2013; published online 10 Desember 2013

Xülasə

Valyuta məzənnəsinin formalaşması mürəkkəb və çoxamilli proses olsa da, yenə də konkret iqtisadi, siyasi və institusional şəraitin təsiri altında baş verir. Ona görə də valyuta bazarının tənzimləmə mexanizmlərinin öyrənilməsi öz aktuallığını itirmir. Məqalənin məqsədi qloballaşma şəraitində valyuta məzənnəsinin formalaşmasına təsir edən amillərin tədqiq edilməsidir.

Açar sözlər: amil, valyuta məzənnəsi, valyuta sistemi, xarici, beynəlxalq

JEL Classification Codes: G15

XARİCİ İQTİSADI FƏALİYYƏTİN VALYUTA TƏNZİMLƏNMƏSİNİN NƏZƏRİ-KONSEPTUAL MƏSƏLƏLƏRİ

Ş.E.Əzizov

dissertant, ADİU

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 27 sentyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 26 noyabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 27 September 2013; accepted 26 November 2013; published online 10 Desember 2013

Xülasə

Məqalədə xarici iqtisadi fəaliyyətin tənzimlənməsində müxtəlif nəzəri yanaşmalara baxılır. Bundan başqa, xarici iqtisadi fəaliyyət, o cümlədən valyuta tənzimlənməsi sferasında əsas xüsusiyyətlər tədqiq edilir. Dövlətin iqtisadiyyatda, xüsusilə də xarici iqtisadi fəaliyyətə təsirinin perspektiv modelləri araşdırılır, milli iqtisadiyyatın inkişaf strategiyasının istiqamətləri, məqsəd və vəzifələri müəyyən edilir. Məqalədə göstərilir ki, mükəmməl dövlət tənzimlənməsi olmadan iqtisadi inkişafın yüksək tempinə nail olmaq qeri-mümkündür. Sonda nəticə çıxarılır ki, əksər MDB ölkələrində olduğu kimi, Azərbaycanda bugünkü dövrdə faktik olaraq təcrübədə təsdiq olunmuş valyuta tənzimlənməsi, həmçinin ümumi dövlət tənzimlənməsi nəzəriyyəsi yoxdur.

Açar sözlər: bazar rəqabəti, rəqabət qabiliyyətlilik, rəqabət qabiliyyətlilik göstəricisi, xalq təsərrüfatı, iqtisadi tənzimləmə, iqtisadi resurslar

JEL Classification Codes: F31; O24

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA ÖZƏL BANKLARIN MƏCMU KAPİTALININ MİNİMUM HƏDDİ VƏ KREDİTLƏR ÜZRƏ ORTA FAİZ DƏRƏCƏLƏRİNİN İNKİŞAF DİNAMİKASI

G.Y.Nağiyeva

magistr, ADİU

Elektron poçt: gunel2661@mail.ru; gunel.nagiyeva@rabitabank.com

İş tel:(+99412) 598 44 88 (daxili nömrə 182)

Mobil tel: (+99450) 588 06 99

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 17 sentyabr 2013; Çapa qəbul edilmişdir 15 noyabr;
online-da çap edilmişdir 10 dekabr 2013

Received 17 September 2013; accepted 15 November 2013; published online 10 Desember 2013

Xülasə

Təqdim olunmuş mülahizənin araşdırmalarının əsas məqsədi özəl bank sektorunun iki aparıcı ünsürü, yəni Azərbaycan Respublikasında özəl bankların məcmu kapitalının minimum həddi və kreditlər üzrə orta faiz dərəcələridir. Tədqiqatın metodologiyası sistemli yanaşma və müqayisəli təhlildir. Araşdırmanın nəticəsi ondan ibarətdir ki, bank sektorunun gələcək inkişafı üçün özəl banklararası rəqabət siyasətini məcmu kapitalın minimal həddini böyütməklə və kreditlər üzrə faiz dərəcələrini azaltmaqla hələ də davam etdirmək lazımdır. Ötən illərin statistik məlumatlarının çatışmazlığı araşdırma zamanı əsas çətinlik yaradan məqamlardan olmuşdur. Kredit faizlərinin və minimal kapitalın inkişaf dinamikasının səbəblərinin müəyyən edilməsi araşdırmanın praktik əhəmiyyətini, özəl bank sektoru bazarında olan müasir vəziyyətin ehtimal olunan səbəblərini anlatmaq cəhdi isə araşdırmanın orijinallığını ehtiva etdirir.

Açar sözlər: bank, kredit,əmanət, faiz,kapital

JEL Classification Codes: E51

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİNİN ELMİ XƏBƏRLƏRİ (rüblük elmi və praktiki)”

Müəllif üçün qaydalar

1. Məqalənin adı, müəllif(lər)i, müəllif(lər)in elmi dərəcəsi, vəzifələri, ad və soyadları, çalışdıqları qurum və elektron poçt (e-posta) ünvanları, iş və mobil telefon nömrələri göstərilməlidir.

2. Məqalədə açar söz (Azərbaycan, İngilis və Rus dillərində, ən çox 5 söz), xülasə (Azərbaycan, İngilis və Rus dillərində), giriş, əsas hissə, nəticə, mənbələr, əlavələr, şəkil və cədvəllər daxil olmaqla **10 səhifədən** az olmamalıdır. Elektron ünvanı: **nazimxx@yahoo.com; n.hajiyev@aseu.az** .

3. Məqalənin xülasəsi **200-250 sözdən** çox olmamalı, tədqiqatın məqsədini, əhəmiyyətini və elmi dövrüyyədəki yerini, istifadə edilən və ya formalaşdırılan metodları, hansı suallara cavab verildiyini və tətbiq dairəsini göstərməli, giriş və nəticə hissəsi kimi yazılmamalıdır.

4. Məqalənin xülasəsi məqalənin məzmununa uyğun olmalıdır. Xülasə elmi və qramatik baxımdan ciddi redaktə olunmalıdır.

5. Elmi məqalənin sonunda elm sahəsinin və məqalənin xarakterinə uyğun olaraq işin elmi yeniliyi, tətbiqi əhəmiyyəti, iqtisadi səmərəsi və s. aydın şəkildə qeyd olunmalıdır.

6. Məqalə A4 formatında, **1,5 (bir tam onda beş) intervalla, Times New Roman 14 şriftlə** yazılmalı, kənarlarından (soldan 30 mm, sağdan 15 mm, yuxardan 25 mm və aşağıdan 20 mm) boşluq buraxılmalıdır.

7. Məqalə **Azərbaycan, İngilis və Rus dillərində** qəbul ediləcəkdir.

8. Məqalədə elmi mənbələrə istinadlar olmalıdır. Məqalənin sonunda verilən ədəbiyyat siyahısı əlifba ardıcılığı ilə deyil, istinad olunan ədəbiyyatların məndə rast gəldiyi ardıcılıqla nömrələnməli və məsələn, [1] və ya [1, s. 119] kimi işarə olunmalıdır. Eyni ədəbiyyata məndə başqa bir yerdə təkrar istinad olunarsa, onda istinad olunan həmin ədəbiyyat əvvəlki nömrə ilə göstərilməlidir.

9. Ədəbiyyat siyahısında son 5-10 ilin elmi məqalələrinə, monoqrafiyalarına və s. istinadlara üstünlük verilməlidir.

10. Məqalələr orijinal olmalı və əvvəllər başqa milli və ya beynəlxalq jurnallara və konfranslara təqdim edilməməlidir.

11. Məqalələr rəyçilərin gizli rəyindən sonra sahə redaktoru və ya redaksiya heyətinin mütəxəssis üzvlərindən biri tərəfindən çapa tövsiyə və ya təqdim ediləcəkdir.

12. Məqalənin qəbulu və rədd edilməsi redaksiya heyətinin müzakirəsindən sonra elan ediləcəkdir.

Science Reviews Azerbaijan State University of Economics

(quarterly scientific and practical)

Notes for Contributors

1. Articles not published or submitted for publication elsewhere are accepted in Azerbaijani, English and Russian.
2. Articles should be typed in A4 format, **with 1.5 line spacing, font Times New Roman, of not less than 10 pages**, with gaps at the edges (left 30 mm, right 10 mm, 25 mm from the top and bottom 20 mm). Articles should be sent official e-mail address of the journal (**nazimxx@yahoo.com; n.hajiyev@aseu.az**).
3. **Article shall not be less than 10 pages**, including: keywords (in Azerbaijani, English and Russian), abstracts (Azeri, English and Russian), record, main part, conclusions, references, applications, graphics and tables.
4. Abstract of the article should be appropriate to its content.
5. The first page should include (i) the title of the article; (ii) the name(s) of the author(s); (iii) institutional affiliation(s) of the author(s); (iv) an abstract of not more than 200-250 words in English (text of abstracts must be consist of sections of “purpose”, “design/methodology/approach”, “findings”, “research limitations/ implications”, “practical implications” and “originality/value”); (v) keywords must not be more than 5 words; (vi) JEL codes. The name, address, e-mail address, phone and fax numbers and academically sphere of interest of the author(s) should be indicated on a separate page.
6. The article should contain links to scientific sources. Provided later in the article references must be numbered not in alphabetical order, and in a sequence that occurs in the text link literature and denoted as [1] or [1, p 119]. If the text is repeated reference to the same literature, the other in the text, this refers literature should be given the previous number. In the list of references should be given priority monographs, etc. the last 5-10 years.
7. Articles recommended or submitted for publication by the editor or one of the specialist members of the Editorial Board after reviewing secret reviewed.
8. Consent or refusal of articles declared after a discussion of the Editorial Board.

Научные Вести Азербайджанского Государственного Экономического Университета (квартальный научно и практический)

Правила для авторов:

1. Статьи принимаются на азербайджанском, английском и русском языках.
2. Статьи должны быть написаны в формате А4, с интервалом в 1,5, шрифтом **Times New Roman**, с пропусками по краям (слева 30 мм, справа 10 мм, сверху 25 мм и снизу 20 мм). Электронная почта: **nazimxx@yahoo.com; n.hajiyev@aseu.az**
3. Должны быть указаны: название статьи, автор(ы), ученая степень, должность, структуры, где они работают, электронная почта, номера рабочего и мобильного телефонов автора (ов).
4. **Статья не должна быть меньше 10 страниц**, включая: ключевые слова (на азербайджанском, английском и русском языках), резюме на (азербайджанском, английском и русском языках), введение, основную часть, выводы, источники, приложения, рисунки и таблицы.
5. Резюме статьи должно быть не менее 200-250 слов, показывать цель, значение и место исследования в научной периодике, используемые или формируемые методы, на какие вопросы отвечает и область применения, не должно быть написано как введение и выводы.
6. Резюме статьи должно соответствовать ее содержанию.
7. В конце научной статьи должны быть четко отмечены научная новизна, практическая значимость, экономическая эффективность и т.д. работы в соответствии с характером научной области статьи.
8. В статье должны быть ссылки на научные источники. Предоставляемый в конце статьи список литературы должен быть пронумерован не в алфавитной последовательности, а в последовательности, в которой встречается в тексте ссылаемая литература и обозначаться как [1] или [1,стр. 119]. Если в тексте есть повторная ссылка на одну и ту же литературу, то эта ссылаемая литература должна быть указана предыдущим номером. В списке литературы должно быть отдано предпочтение научным статьям, монографиям и т.д. последних 5-10 лет.
9. Статьи должны быть оригинальны и ранее не представлены в другие национальные или международные журналы.
10. Статьи рекомендуются или представляются к печати редактором или одним из специалистов-членов редакционного совета после тайного рецензирования рецензирующих.
11. Согласие или отказ в приеме статьи объявляется после обсуждения редакционным советом журнала.

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİNİN
ELMİ XƏBƏRLƏRİ
(rüblik, elmi və praktiki)

MÜƏLLİFLƏR ÜÇÜN QAYDALAR

1. Məqalənin adı, müəllif(lər)i, müəllif(lər)in elmi dərəcəsi, vəzifələri, ad və soyadları, çalışdıqları qurum və elektron poçt (e-posta) ünvanları, iş və mobil telefon nömrələri göstərilməlidir.
2. Məqalədə açar söz (Azərbaycan, İngilis və Rus dillərində, ən çox 5 söz), xülasə (Azərbaycan, İngilis və Rus dillərində), giriş, əsas hissə, nəticə, mənbələr, əlavələr, şəkil və cədvəllər daxil olmaqla 10 səhifədən az olmamalıdır. Elektron ünvanı: nazimxx@yahoo.com; n.hajiyev@aseu.az.
3. Məqalənin xülasəsi 200-250 sözdən çox olmamalı, tədqiqatın məqsədini, əhəmiyyətini və elmi dövrüdəki yerini, istifadə edilən və ya formalaşdırılan metodları, hansı suallara cavab verildiyini və tətbiq dairəsini göstərməli, giriş və nəticə hissəsi kimi yazılmamalıdır.
4. Məqalənin xülasəsi məqalənin məzmununa uyğun olmalıdır. Xülasə elmi və qrammatik baxımdan ciddi redaktə olunmalıdır.
5. Elmi məqalənin sonunda elm sahəsinin və məqalənin xarakterinə uyğun olaraq işin elmi yeniliyi, tətbiqi əhəmiyyəti, iqtisadi səmərəsi və s. aydın şəkildə qeyd olunmalıdır.
6. Məqalə A4 formatında, 1,5 (bir tam onda beş) intervalla, Times New Roman 14 şriftilə yazılmalı, kənarlarından (soldan 30 mm, sağdan 15 mm, yuxardan 25 mm və aşağıdan 20 mm) boşluq buraxılmalıdır.
7. Məqalə Azərbaycan, İngilis və Rus dillərində qəbul ediləcəkdir.
8. Məqalədə elmi mənbələrə istinadlar olmalıdır. Məqalənin sonunda verilən ədəbiyyat siyahısı əlifba ardıcılığı ilə deyil, istinad olunan ədəbiyyatların məndə rast gəlinəndi ardıcılıqla nömrələnməli və məsələn, [1] və ya [1, s. 119] kimi işarə olunmalıdır. Eyni ədəbiyyata məndə başqa bir yerdə təkrar istinad olunarsa, onda istinad olunan həmin ədəbiyyat əvvəlki nömrə ilə göstərilməlidir.
9. Ədəbiyyat siyahısında son 5-10 ilin elmi məqalələrinə, monoqrafiyalarına və s. istinadlara üstünlük verilməlidir.
10. Məqalələr orijinal olmalı və əvvəllər başqa milli və ya beynəlxalq jurnallara və konfranslara təqdim edilməməlidir.
11. Məqalələr rəyçilərin gizli rəyindən sonra sahə redaktoru və ya redaksiya heyətinin mütəxəssis üzvlərindən biri tərəfindən çapa tövsiyə və ya təqdim ediləcəkdir.
12. Məqalənin qəbulu və rədd edilməsi redaksiya heyətinin müzakirəsindən sonra elan ediləcəkdir.

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ